



# HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS DOM

Mål nr  
3702-23

meddelad i Stockholm den 9 februari 2024

## SÖKANDE

Se bilaga

Ombud för 1–202: Advokat Björn Rosengren  
Advokatfirman Björn Rosengren  
Birger Jarlsgatan 73–75  
113 56 Stockholm

## KLANDRAT AVGÖRANDE

Regeringens (Klimat- och näringslivsdepartementet) beslut den 20 april 2023, KN2023/01015, avseende tillåtlighetsprövning enligt 17 kap. miljöbalken av två nya farledsavsnitt i farled 511 Landsorts bredgrund–Södertälje (Igelsta)

## SAKEN

Rättsprövning

---

## HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta förvaltningsdomstolen förklarar att regeringens beslut ska stå fast.

**BAKGRUND**

1. Landsortsfarleden (farled 511) är en ca 70 kilometer lång allmän farled från Landsort till Södertälje.
2. I februari 2019 överlämnade Sjöfartsverket frågan om inrättande av två nya farledsavsnitt i Landsortsfarleden till regeringen för prövning enligt 17 kap. 1 § miljöbalken. Syftet med den nya sträckningen var att öka sjösäkerheten i Landsortsfarleden och att anpassa farleden för framtida fartygstrafik. De nya farledsavsnitten gällde sträckorna Fifång–Regarn och Oaxen–Skanssundet. Förslaget innebar att viss vattenverksamhet, såsom muddring, bedömdes bli nödvändig och att stora fartyg, i stället för att enligt den befintliga farledssträckningen gå nära Mörkö, skulle komma att passera närmare Lisölandet.
3. Sjöfartsverkets underlag bestod bl.a. av en utredning, en miljökonsekvensbeskrivning och synpunkter på dessa från myndigheter och enskilda. Under handläggningen kompletterade Sjöfartsverket underlaget avseende miljökonsekvenser av muddring och dumpning samt den planerade verksamhetens påverkan på skyddad natur och skyddade arter. Vidare inkom Sjöfartsverket med ett kompletterande yttrande avseende påverkan på fåglar, miljökvalitetsnormer och lokalisering av dumpningsområden.
4. Genom det klandrade avgörandet beslutade regeringen att tillåta inrättande av de två nya farledsavsnitten med de av Sjöfartsverket angivna sträckningarna. Beslutet innehöll vissa villkor. Som skäl för beslutet anförde regeringen sammanfattningsvis följande.
5. Landsortsfarleden, inklusive de planerade nya farledsavsnitten samt Södertälje hamn, är utpekade som riksintressen för kommunikation enligt miljöbalken. Det finns ett behov av att vidta både kapacitetshöjande och säkerhetshöjande åtgärder. Den förflyttning av farleden som nu tillåtlighetsprövas innebär en

förbättring som är transportpolitiskt motiverad. Inrättandet av de två nya farledsavsnitten kommer att i viss mån beröra flera områden som är utpekade som riksintressen. Den sammantagna bedömningen är att riksintresseområdenas natur- och kulturvärden inte påtagligt kommer att skadas av den planerade verksamheten och att påverkan på turism och friluftsliv inom dessa områden blir begränsad. Påverkan på skyddade arter och Natura 2000-områden bedöms bli begränsad. Verksamheten är förenlig med gällande miljökvalitetsnormer och bullerpåverkan bedöms som begränsad.

#### **YRKANDEN M.M.**

6. Sökandena ansöker om rättsprövning och yrkar att regeringens beslut ska upphävas. Sökandena anför följande.
7. Motiveringsskyldigheten enligt 32 § förvaltningslagen (2017:900) utgör en rättsgrundsats som även gäller regeringen. Även av artikel 6.9 i konventionen om tillgång till information, allmänhetens deltagande i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor (Århuskonventionen) och av artikel 9.1 b i direktiv 2011/92/EU om bedömning av inverkan på miljön av vissa offentliga och privata projekt (MKB-direktivet) följer en motiveringsskyldighet som gäller regeringen.
8. Beslutet innehåller ingen redogörelse för hur regeringen prövat verksamhetens tillåtlighet utifrån de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken, trots att det finns ett krav på att dessa bestämmelser ska tillämpas. Även motiveringarna rörande miljökonsekvensbeskrivningen, miljökvalitetsnormer och bullerpåverkan är bristfälliga.
9. Högsta förvaltningsdomstolen har hållit muntlig förhandling i målet.

**SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET****Rättslig reglering m.m.***Rättsprövningslagen*

10. Enligt 1 § lagen (2006:304) om rättsprövning av vissa regeringsbeslut (rättsprövningslagen) får en enskild ansöka om rättsprövning av sådana regeringsbeslut som innefattar en prövning av den enskildes civila rättigheter eller skyldigheter i den mening som avses i artikel 6.1 i den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna.
11. Enligt 7 § ska Högsta förvaltningsdomstolen upphäva regeringens beslut om det strider mot någon rättsregel på det sätt som sökanden har angett eller som klart framgår av omständigheterna. Detta gäller dock inte om det är uppenbart att felet saknar betydelse för avgörandet.
12. Rättsprövningen innefattar, förutom ren lagtolkning, även sådana frågor som faktabedömning och bevisvärdering samt frågan om beslutet strider mot kravet på saklighet, opartiskhet och allas likhet inför lagen. Prövningen omfattar också fel i förfarandet som kan ha påverkat utgången i ärendet. Om de tillämpade rättsreglerna är så utformade att det föreligger en viss handlingsfrihet vid beslutsfattandet, omfattar rättsprövningen frågan om beslutet ryms inom handlingsfriheten (jfr prop. 1987/88:69 s. 23–25 och 234).

*Farledslagen*

13. Enligt 1 § lagen (1983:293) om inrättande, utvidgning och avlysning av allmän farled och allmän hamn (farledslagen) får en allmän farled inrättas, om den är

av väsentlig betydelse för den allmänna samfärdseln, för fiskerinäringen, eller för trafiken med fritidsbåtar och det behövs med hänsyn till säkerheten i farleden. Detta gäller även i fråga om utvidgningar av allmänna farleder.

14. Enligt 1 d § farledslagen ska Sjöfartsverket med ett eget yttrande överlämna frågan om inrättande av en allmän farled till regeringen för prövning enligt 17 kap. 1 § miljöbalken.

#### *Miljöbalken*

15. Enligt 17 kap. 1 § första stycket 2 miljöbalken ska regeringen pröva tillåtligheten av allmänna farleder.
16. Av 2 kap. 1 § första stycket miljöbalken framgår att alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd är skyldiga att visa att de allmänna hänsynsreglerna i kapitlet iakttas när frågor om tillåtlighet prövas.

#### **Högsta förvaltningsdomstolens bedömning**

17. Sökandena anför i huvudsak att regeringens beslut inte är tillräckligt motiverat. Högsta förvaltningsdomstolen konstaterar att även om förvaltningslagen inte är direkt tillämplig i regeringsärenden, så följs i praxis de principer som kommer till uttryck i lagen i stor utsträckning också vid handläggningen av regeringens förvaltningsärenden (HFD 2020 not. 34 och HFD 2022 not. 18).
18. Vid prövning av tillåtlighetsärenden enligt 17 kap. miljöbalken ska regeringen tillämpa de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken.
19. Av regeringsbeslutet framgår att de frågor som aktualiseras av de allmänna hänsynsreglerna har behandlats förhållandevis ingående under ärendets handläggning hos regeringen. Enligt Högsta förvaltningsdomstolens mening

kan beslutet inte anses ha utformats så bristfälligt att det står i strid med kravet på motivering. Beslutet ska därför inte upphävas på denna grund.

20. Regeringens beslut kan inte heller i övrigt anses strida mot bestämmelserna i miljöbalken eller mot någon annan rättsregel på det sätt som sökandena har angett. Inte heller framgår att regeringen vid beslutsfattandet har felbedömt fakta eller överskridit gränserna för det handlingsutrymme som finns i tillåtlighetsärendet eller att det vid handläggningen har förekommit några fel som kan ha påverkat utgången i ärendet. Det framgår inte heller klart av omständigheterna i målet att beslutet på något annat sätt strider mot någon rättsregel. Regeringens beslut ska därför stå fast.

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

I avgörandet har deltagit justitieråden Henrik Jermsten, Thomas Bull, Mahmut Baran, Marie Jönsson och Magnus Medin.

Föredragande har varit justitiesekreteraren Tove Weiner.